

วิธีการดำรงชีวิตในการอยู่ร่วมกันของชุมชนไทยพุทธและไทยมุสลิม
กรณีศึกษาชุมชนวัดจักรศิริและชุมชนมัสยิดอัลเอียะติซอม เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร

นางสาว ธัญทิพา เวทมาหะ

ศูนย์วิทยพัทยาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

WAYS OF LIVING IN THE COEXISTENCE OF BUDDHIST AND MUSLIM COMMUNITIES
: A CASE STUDY OF WAT KAJORN SIRI AND AL-IATISOM MOSQUE COMMUNITIES,
SUAN LUANG DISTRICT, BANGKOK.

Miss Tantipa Wetmaha

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Urban and Regional Planning Program in Urban Design

Department of Urban and Regional Planning

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

วิถีการดำรงชีวิตในการอยู่ร่วมกันของชุมชนไทยพุทธและไทยมุสลิม
กรณีศึกษาชุมชนวัดจจรศิริและชุมชนมัสยิดอัลเอียะติซอม เขตสวนหลวง
กรุงเทพมหานคร

โดย

นางสาว ธัญทิพา เวทมานะ

สาขาวิชา

การออกแบบชุมชนเมือง

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นพรัตน์ ตาปนานนท์

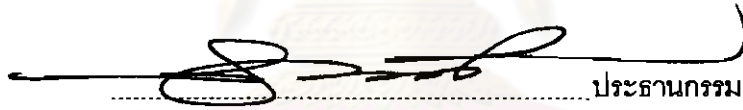
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

(ศาสตราจารย์ ดร. บันชิต จุลาลัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

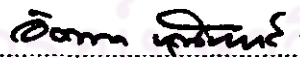
ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไชศรี รักดีสุขเจริญ)

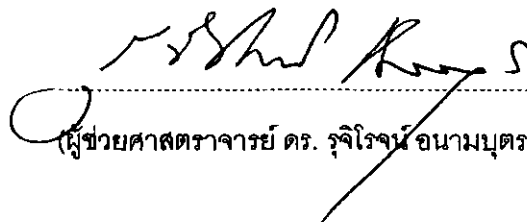
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นพรัตน์ ตาปนานนท์)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อังสนา บุญโยภาส)

กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รุจิโรจน์ อนามบุตร)

ัญญา เจตมาหะ : วิถีการดำรงชีวิตในการอยู่ร่วมกันของชุมชนไทยพุทธและไทยมุสลิม กรณีศึกษาชุมชน
วัดจจรศิริและชุมชนมัสยิดอัลเอียะติซอม เขตสวนหลวง. (WAYS OF LIVING IN THE COEXISTENCE OF
BUDDHIST AND MUSLIM COMMUNITIES: A CASE STUDY OF WAT KAJORN SIRI AND AL-
IATISOM MOSQUE COMMUNITIES, SUAN LUANG DISTRICT, BANGKOK.) อ. ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์หลัก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นพพันธ์ ตาปนานนท์, 161 หน้า.

วัตถุประสงค์หลักของการศึกษานี้ คือการศึกษาวถีการดำรงชีวิตในการอยู่ร่วมกันของชุมชนวัดจจรศิริและชุมชน
มัสยิดอัลเอียะติซอม เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นชุมชนต่างวัฒนธรรม โดยศึกษาจากการสำรวจภาคสนาม การ
สังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ใต้ะอิหม่าม ใต้ะครู และคณะกรรมการชุมชน รวมถึงศึกษาเอกลักษณ์ในการ
ดำรงชีวิตของชาวไทยพุทธและไทยมุสลิมจากเอกสารตำรา ในประเด็นต่างๆ ได้แก่ รูปแบบและลักษณะการตั้งถิ่นฐานร่วมกัน
ของชุมชนไทยพุทธและไทยมุสลิม หลักปฏิบัติทางศาสนาที่เกี่ยวข้องต่อวิถีการดำรงชีวิตและการใช้พื้นที่ เอกลักษณ์ ความ
เหมือนและความต่างในการใช้พื้นที่ของชุมชนไทยพุทธและไทยมุสลิม

กรุงเทพมหานครเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีประชากรไทยพุทธและไทยมุสลิมอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมากที่สุดแห่งหนึ่ง
ของประเทศ มีการตั้งถิ่นฐานค่อนข้างที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะค่อนข้างชัดเจน คือมีศาสนสถานได้แก่ วัดและมัสยิดเป็น
ศูนย์กลางของชุมชน สร้างบ้านเรือนอยู่ใกล้ชิดติดกัน การศึกษานี้เป็นการศึกษาความเหมือนและความแตกต่างทางพฤติกรรม
การใช้พื้นที่จากศาสนิกชนสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแรกคือชาวไทยพุทธในพื้นที่ชุมชนวัดจจรศิริ กลุ่มที่สองคือชาวไทยมุสลิมใน
พื้นที่ชุมชนมัสยิดอัลเอียะติซอมซึ่งเป็นชาวมุสลิมนิกายซุนนี โดยเงื่อนไขของพื้นที่สองชุมชนคือตั้งอยู่ในละแวกเดียวกัน ถือเป็น
กรณีศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงวิถีการดำรงชีวิตในการอยู่ร่วมกันระหว่างชุมชนไทยพุทธและไทยมุสลิม

การศึกษาเกิดข้อค้นพบรูปแบบการใช้พื้นที่เฉพาะทางสังคมแต่ละชุมชนวัฒนธรรมและพื้นที่ร่วมทางสังคมของ
ชุมชนต่างวัฒนธรรม ได้แก่ พื้นที่เฉพาะทางสังคมของชาวไทยพุทธ พื้นที่เฉพาะทางสังคมของชาวไทยมุสลิม พื้นที่เฉพาะทาง
สังคมของชาวไทยพุทธที่ชาวไทยมุสลิมสามารถเข้าไปร่วมใช้พื้นที่ได้ในบางโอกาส พื้นที่เฉพาะทางสังคมของชาวไทยมุสลิมที่
ชาวไทยพุทธสามารถเข้าไปร่วมใช้พื้นที่ได้ในบางโอกาส และพื้นที่ร่วมทางสังคมของชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม โดยการ
ปฏิสัมพันธ์ของคนสองกลุ่มวัฒนธรรมนี้ผ่านความเป็นเพื่อนที่ร่วมเรียนหนังสือมาด้วยกันตั้งแต่วัยเยาว์และความเป็นเพื่อน
บ้าน ซึ่งสามารถถอดโครงสร้างของพื้นที่สาธารณะภายในชุมชนผ่านรูปแบบของลำดับความสำคัญระดับชุมชนและความ
เชื่อมโยงของการใช้พื้นที่ โดยที่พื้นที่สาธารณะหลักของแต่ละชุมชนต่างวัฒนธรรมคือพื้นที่ทางศาสนา มีการเชื่อมโยงกับพื้นที่
ร่วมทางสังคมที่มีลำดับความสำคัญรองลงมาซึ่งเป็นพื้นที่ที่สาธารณะ อันได้แก่ โรงเรียนสายสามัญ ที่ทำการชุมชน ท่าเรือ
และศาลาพักผ่อน ลานหน้าโรงเรียนมัชลาฮาตุลอิสลาม พื้นที่หน้าร้านค้าและร้านอาหารฮาลาล รวมถึงพื้นที่บริเวณบ้านบุคคล
สำคัญในชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน ใต้ะครูและใต้ะอิหม่าม เป็นต้น อันเป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน ท้ายที่สุดการศึกษานี้ได้
เสนอแนะแนวทางการออกแบบพื้นที่ว่างสาธารณะ อันเป็นแนวทางที่สามารถนำไปใช้ปรับปรุงแก้ไขพื้นที่ว่างสาธารณะที่มีอยู่
ให้เหมาะสมกับบริบทที่เกี่ยวกับการใช้พื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาควิชา การวางแผนภาคและเมือง ลายมือชื่อนิสิต ธีรพงศ์ เจตมาหะ
สาขา วิชา การออกแบบชุมชนเมือง ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก นพพันธ์
ปีการศึกษา 2553

5274114725: MAJOR URBAN DESIGN

KEYWORDS: THAI MUSLIM COMMUNITY / THAI BUDDHIST COMMUNITY

TUNTIPA WETMAHA: WAYS OF LIVING IN THE COEXISTENCE OF BUDDHIST AND MUSLIM COMMUNITIES: A CASE STUDY OF WAT KAJORN SIRI AND AL-IATISOM MOSQUE COMMUNITIES, SUAN LUANG DISTRICT, BANGKOK: ADVISOR ASST.PROF.NOPPANAN TAPANANON, Ph.D., 161 pp.

The main purpose of the study is to study of the ways of the living in Wat Kajorn Siri communities and Al-Iatisom Mosque communities those are communities of different culture. Site surveying, observations and interviews to the leaders of the communities, teachers, imam and the committees of the communities were used as the research methodologies. Including of studying the unique lifestyle of Thai Buddhists and Thai Muslims from the documents on the issues such as patterns and manners of community settlement under the combination of Thai Buddhists and Thai Muslims, religious practices which related to lifestyle and land use, unique similarities and differences of the Thai Buddhists and Thai Muslims communities.

Bangkok is the largest city of Thailand that has a population of Buddhists and Muslims living together. The centers of the communities are places of worship such as Thai Buddhist temple and Muslim Mosque through households that coexist. This study aimed to study the similarities and differences in the behavior of people using the area from two groups: the first is Thai Buddhist in Wat Kajornsiri community; the second is the Thai Sunni Muslims in Al-Iatisom Mosque community. The two communities located in proximity areas regard as a case study to demonstrate ways of living in coexistence between Thai Buddhists and Thai Muslims.

The findings of these studies are type of specific areas and joint social areas of each community; specific areas of the Buddhist society, specific areas of the Muslim society, specific areas of Muslims and Buddhists can share space on occasion and the joint social of Thai Buddhists and Thai Muslims. The interaction of both cultural groups is a relationship through the neighbor and friends studying together from childhood. The structures of public spaces inside the communities were clarified through the form of community priorities and linkage of land use. The main public area of each community is a religious place linked to semi-public social spaces with the second priorities that are school areas, community office, floating pier and waterfront pavilions, Maslahatul-Islam schoolyard, retail spaces, Halal restaurants and nearby area of the important persons of communities such as leaders of communities, teachers and imam. Finally, this study proposes design guidelines for public space which can improve the existing public space to fit the context associated with the space efficiency.

Department: Urban and Regional Planning..... Student's Signature.....

Field of Study: Urban Design..... Advisor's Signature.....

Academic year: 2010.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความดูแลเอาใจใส่ของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นพนนท์ ตาปนานนท์ ที่กรุณาดูแลเอาใจใส่ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาในทุกด้าน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ในสาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง และภาควิชาการวางแผนภาคและเมืองที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ต่างๆ ให้แก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยมีวิสัยทัศน์ในการออกแบบและพัฒนาเมือง

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไชศรี ภักดีสุขเจริญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อังสนา บุญโยภาส และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รุจิโรจน์ อนุกรมบุตร ที่ได้สละเวลาอ่านเล่มวิทยานิพนธ์ และรับฟังการเสนอผลงานวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ และกรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ราชการทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยครั้งนี้ รวมถึงชาวชุมชนวัดขจรศิริและชุมชนมัสยิดอัลเอียะดิซอมที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ด้านการเก็บข้อมูล และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิจัย

ขอขอบคุณพระครอบครัวและเพื่อนๆ สำหรับกำลังใจและความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ตลอดมา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพ.....	ฐ
สารบัญแผนภูมิ.....	ณ
สารบัญแผนที่.....	ด
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	1
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	1
1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่.....	2
1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา.....	2
1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	2
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	2
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
1.7 ลำดับขั้นตอนในการวิจัย.....	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิตและอิทธิพลทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อการใช้พื้นที่.....	7
2.1.1 เกล็ดลักษณะและวิถีชีวิตของชุมชน.....	7
2.1.2 อิทธิพลทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อการใช้พื้นที่.....	8
2.1.3 รูปแบบการใช้พื้นที่ของชาวไทยพุทธ.....	9
2.1.4 รูปแบบการใช้พื้นที่ของชาวไทยมุสลิม.....	9

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของศาสนาต่อการรวมตัวของประชากรและการตั้งถิ่นฐาน.....	13
2.2.1 การตั้งถิ่นฐานของชุมชนไทยพุทธ.....	16
2.2.2 ความสัมพันธ์ของวัดกับการตั้งถิ่นฐาน.....	17
2.2.3 การตั้งถิ่นฐานของชุมชนไทยมุสลิม.....	18
2.2.4 ความสัมพันธ์ของมัสยิดกับการตั้งถิ่นฐาน.....	20
2.2.5 งานวิจัยเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานและการใช้พื้นที่ชุมชนไทยมุสลิม.....	21
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับวิถีการดำรงชีวิตในอยู่ร่วมกันของชุมชนต่างวัฒนธรรม.....	23
2.3.1 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันของชุมชนต่างวัฒนธรรม.....	23
2.3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับวิถีการดำรงชีวิตในอยู่ร่วมกันของชุมชนพุทธและมุสลิม ในบริบทสังคมไทย.....	23
2.4 สรุปการทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดการศึกษา.....	28
บทที่ 3 ชุมชนไทยพุทธและไทยมุสลิมในกรุงเทพมหานคร.....	39
3.1 การตั้งถิ่นฐานของชุมชนไทยมุสลิมในกรุงเทพมหานคร.....	40
3.2 การกระจายตัวของชุมชนไทยพุทธและไทยมุสลิมในกรุงเทพมหานคร.....	46
3.2.1 การกระจายตัวของชุมชนไทยพุทธในกรุงเทพมหานคร.....	46
3.2.2 การกระจายตัวของชุมชนไทยมุสลิมในกรุงเทพมหานคร.....	50
3.3 ที่ตั้งของชุมชนไทยพุทธและไทยมุสลิมในกรุงเทพมหานคร.....	53
3.4 ชุมชนไทยพุทธและไทยมุสลิมในเขตสวนหลวง.....	55
บทที่ 4 การศึกษาองค์ประกอบของชุมชนวัดจักรศิริและชุมชนมัสยิดอัลเอี้ยะติซอม.....	59
4.1 ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์และการตั้งถิ่นฐาน.....	59
4.1.1 ช่วงที่ 1 ช่วงปี 2330-2390.....	60
4.1.2 ช่วงที่ 2 ช่วงปี 2390-2450.....	61
4.1.3 ช่วงที่ 3 ช่วงปี 2450-2510.....	61
4.1.4 ช่วงที่ 4 ช่วงปี 2510-2530.....	62
4.1.5 ช่วงที่ 5 ช่วงปี 2530-ปัจจุบัน.....	62

4.2 องค์ประกอบทางกายภาพ.....	63
4.2.1 ที่ตั้งและความสัมพันธ์กับพื้นที่โดยรอบ.....	63
4.2.2 ระบบการสัญจรและการเข้าถึง.....	65
4.2.3 ลักษณะเนื้อเมือง.....	67
4.2.4 การใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร.....	70
4.2.5 ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ.....	74
4.2.6 ลักษณะทั่วไปของอาคารในชุมชนวัดขจรศิริและชุมชนมัสยิดอัลเอียะติซอม.....	75
4.2.7 องค์ประกอบทางจินตภาพ.....	77
4.3 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม.....	79
4.3.1 ชุมชนและประชากร.....	79
4.3.2 กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม.....	82
4.3.3 การถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินและอาคาร.....	82
4.4 ข้อเสนอทำียบท.....	84
บทที่ 5 การใช้พื้นที่ของชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในชุมชนวัดขจรศิริและชุมชนมัสยิดอัลเอียะติซอม.....	87
5.1 กิจกรรมกับการใช้พื้นที่ในชุมชนวัดขจรศิริและชุมชนมัสยิดอัลเอียะติซอม.....	86
5.1.1 กิจกรรมในชีวิตประจำวัน.....	86
5.1.2 กิจกรรมทางวัฒนธรรม.....	93
5.1.3 กิจกรรมงานประเพณี.....	97
5.2 พื้นที่สาธารณะของชุมชนวัดขจรศิริและชุมชนมัสยิดอัลเอียะติซอม.....	106
5.3 รูปแบบพฤติกรรมการใช้พื้นที่ของชาวไทยพุทธและไทยมุสลิม.....	116
5.3.1 รูปแบบพฤติกรรมการใช้พื้นที่ของชาวไทยพุทธ.....	116
5.3.2 รูปแบบพฤติกรรมการใช้พื้นที่ของชาวไทยมุสลิม.....	116
5.4 ความสัมพันธ์ของคนต่างวัฒนธรรม.....	117
5.5 ข้อเสนอทำียบท.....	120

บทที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดโปรแกรมการออกแบบชุมชน	121
6.1 การวิเคราะห์รูปแบบการใช้พื้นที่ของชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ศึกษา.....	121
6.1.1 การใช้พื้นที่สาธารณะในชีวิตประจำวัน.....	121
6.1.2 การใช้พื้นที่ในโอกาสพิเศษ.....	129
6.2 การวิเคราะห์ลำดับความสำคัญและความเชื่อมโยงของการใช้พื้นที่ของชาวไทยพุทธและ ชาวไทยมุสลิม.....	132
6.2.1 ลำดับความสำคัญและความเชื่อมโยงของการใช้พื้นที่ของชาวไทยพุทธ.....	133
6.2.2 ลำดับความสำคัญและความเชื่อมโยงของการใช้พื้นที่ของชาวไทยมุสลิม.....	133
6.3 การวิเคราะห์ศักยภาพและข้อจำกัดของพื้นที่.....	133
6.4 ข้อเสนอจากการวิเคราะห์.....	135
บทที่ 7 แนวทางการออกแบบชุมชนเมืองเพื่อส่งเสริมการดำรงวิถีชีวิตร่วมกันของชุมชนวัดขจรศิริ และชุมชนมัสยิดอัลเอียะติชอม	137
7.1 สรุปประเด็นในการพัฒนาพื้นที่ชุมชนวัดขจรศิริและชุมชนมัสยิดอัลเอียะติชอม.....	137
7.2 แนวความคิดในการพัฒนาพื้นที่ชุมชนวัดขจรศิริและชุมชนมัสยิดอัลเอียะติชอม.....	137
7.3 แผนและผังแนวคิดการพัฒนาพื้นที่ชุมชนวัดขจรศิริและชุมชนมัสยิดอัลเอียะติชอม.....	138
7.3.1 แนวคิดการเชื่อมต่อการสัญจรในพื้นที่.....	138
7.3.2 แนวคิดระบบกิจกรรมการใช้ประโยชน์พื้นที่ว่างสาธารณะ.....	138
7.3.3 แนวคิดการมองเห็นและระบบการเข้าถึงพื้นที่.....	141
7.4 ผังแม่บทการออกแบบพื้นที่ศูนย์กิจกรรมของชุมชนต่างวัฒนธรรม ชุมชนวัดขจรศิริและ ชุมชนมัสยิดอัลเอียะติชอม เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร.....	144
7.4.1 แผนและผังรายละเอียด.....	144
บทที่ 8 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	157
8.1 สรุปผลการศึกษาวិธีการดำรงชีวิตในการอยู่ร่วมกันของชุมชนวัดขจรศิริและชุมชนมัสยิด อัลเอียะติชอม เขตสวนหลวง.....	157

รายการอ้างอิง.....	159
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	161

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 การนำแนวคิดทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับการศึกษา.....	30
ตารางที่ 3.1 ลำดับจังหวัดที่มีประชากรนับถือศาสนาอิสลามมากที่สุดในประเทศไทย.....	40
ตารางที่ 3.2 การกระจายตัวของชาวไทยมุสลิมแบ่งตามบรรพบุรุษรุ่นแรกๆ ในกรุงเทพมหานคร.....	44
ตารางที่ 3.3 จำนวนวัดทั่วประเทศและวัดในกรุงเทพมหานคร.....	47
ตารางที่ 3.4 จำนวนวัดราษฎร์ในกรุงเทพมหานครจำแนกรายเขต.....	48
ตารางที่ 3.5 จำนวนมัสยิดในกรุงเทพมหานครจำแนกรายเขต.....	51
ตารางที่ 3.6 จำนวนและความหนาแน่นของมัสยิดและวัดราษฎร์ในกรุงเทพมหานครเขตตะวันออก...	53
ตารางที่ 7.1 สรุปลการใช้พื้นที่ Zone A.....	151
ตารางที่ 7.2 สรุปลการใช้พื้นที่ Zone B.....	152
ตารางที่ 7.3 สรุปลการใช้พื้นที่ Zone C.....	153

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 ผังชุมชนมัสยิดดารุลอิหซาน.....	10
ภาพที่ 2.2 การใช้พื้นที่ของชุมชนมัสยิดดารุลอิหซาน.....	10
ภาพที่ 2.3 ชุมชนรอบมัสยิดในกรุงริยาด ประเทศซาอุดีอาระเบีย.....	11
ภาพที่ 2.4 linear settlement.....	14
ภาพที่ 2.5 cluster settlement.....	14
ภาพที่ 2.6 scatter settlement.....	14
ภาพที่ 2.7 river linear settlement.....	14
ภาพที่ 4.1 ที่อยู่อาศัยริมคลองพระโขนง.....	73
ภาพที่ 4.2 ที่อยู่อาศัยบริเวณคลองอัลเอี้ยะติซอม.....	73
ภาพที่ 4.3 วัดขจรศิริ.....	73
ภาพที่ 4.4 มัสยิดอัลเอี้ยะติซอม.....	73
ภาพที่ 4.5 อาคารตลาดเอี่ยมสมบัติ.....	74
ภาพที่ 4.6 ร้านค้าอาคารพาณิชย์บริเวณทางเข้าตลาดฝั่งถนนพระโขนง.....	74
ภาพที่ 4.7 รถเข็นแผงลอยทางเข้าตลาดเอี่ยมสมบัติริมถนนพระโขนง.....	74
ภาพที่ 5.1 การสัญจรผ่านบริเวณทางเดินในชุมชน.....	89
ภาพที่ 5.2 การสัญจรผ่านของในชุมชนบริเวณทางเดินริมคลองพระโขนงที่เดินจากที่พักอาศัยไปยังตลาดเอี่ยมสมบัติ.....	89
ภาพที่ 5.3 การสัญจรผ่านบริเวณทางเดินริมคลองพระโขนงนักเรียน หลังเลิกเรียนในช่วงเย็น.....	89
ภาพที่ 5.4 การปฏิสัมพันธ์บริเวณหน้าบ้านพักอาศัย.....	89
ภาพที่ 5.5 วัยรุ่นชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมรวมกลุ่มกันเล่นฟุตบอลบริเวณลานโรงเรียนมัชลาฮาตุ้ลอิสลาม.....	89
ภาพที่ 5.6 การปฏิสัมพันธ์บริเวณหน้าบ้านพักอาศัยที่ใช้พื้นที่หน้าบ้านเปิดเดินร้านขายของชำ.....	89
ภาพที่ 5.7 การจับจ่ายซื้อของชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมบริเวณทางเข้าตลาดเอี่ยมสมบัติติดถนนสุขุมวิท 77.....	89
ภาพที่ 5.8 วัยรุ่นชาวไทยพุทธนั่งพักผ่อนบริเวณศาลาริมน้ำของวัดขจรศิริ.....	89
ภาพที่ 5.9 การจับจ่ายซื้ออาหารของชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมบริเวณตลาดเอี่ยมสมบัติ.....	89

ภาพที่ 5.10 การปฏิสัมพันธ์ของหญิงชาวไทยพุทธและหญิงชาวไทยมุสลิมบริเวณร้านอาหารฮาลาล ในชุมชน.....	89
ภาพที่ 5.11 เด็กในชุมชนรวมกลุ่มกันตักปลาบริเวณริมคลองพระโขนง.....	89
ภาพที่ 5.12 ชายชาวไทยมุสลิมตักปลาบริเวณคลองพระโขนงเก่า.....	89
ภาพที่ 5.13 เด็กชายหญิงในชุมชนจับจอบพื้นที่ตักปลาบริเวณใต้สะพานถนนศรีนครินทร์.....	92
ภาพที่ 5.14 เด็กในชุมชนรวมกลุ่มกันเล่นน้ำในคลองพระโขนงบริเวณสะพานถนนศรีนครินทร์.....	92
ภาพที่ 5.15 การจัดกิจกรรมรณรงค์ปลอดสุรายาเสพติดในชุมชนบริเวณพื้นที่โรงเรียนอัลเคาะลีฟะฮ์.....	92
ภาพที่ 5.16 การจัดกิจกรรมรณรงค์ปลอดสุรายาเสพติดในชุมชนบริเวณพื้นที่โรงเรียนอัลเคาะลีฟะฮ์.....	92
ภาพที่ 5.17 เด็กชาวไทยมุสลิมเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ปลอดสุราและยาเสพติดในชุมชน.....	92
ภาพที่ 5.18 กิจกรรมการใช้พื้นที่บริเวณวัดขจรศิริ.....	96
ภาพที่ 5.19 การรวมกลุ่มชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมจัดกิจกรรมการประกวดไก่แจ้บริเวณชุมชน หัวป่า.....	96
ภาพที่ 5.20 การรวมกลุ่มชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมจัดกิจกรรมการประกวดไก่แจ้บริเวณชุมชน หัวป่า.....	96
ภาพที่ 5.21 การจับจอบพื้นที่ของชาวไทยมุสลิมหน้ามัสยิดหลังจากละหมาดร่วมกันในช่วงเที่ยงของ วันศุกร์.....	96
ภาพที่ 5.22 รถเข็นขายอาหารบริเวณทางสัญจรใกล้กลับมัสยิดอัลเคาะลีฟะฮ์.....	96
ภาพที่ 5.23 รถเข็นขายอาหารบริเวณทางสัญจรใกล้กลับมัสยิดอัลเคาะลีฟะฮ์.....	96
ภาพที่ 5.24 กิจกรรมประเพณีลอยกระทงบริเวณคลองพระโขนง.....	102
ภาพที่ 5.25 กิจกรรมประเพณีลอยกระทงบริเวณคลองพระโขนง.....	102
ภาพที่ 5.26 กิจกรรมการเวียนเทียนบริเวณวัดขจรศิริในวันพระใหญ่.....	102
ภาพที่ 5.27 กิจกรรมทางสังคมของชาวไทยมุสลิมในวันฮีด.....	104
ภาพที่ 5.28 กิจกรรมทางสังคมของชาวไทยมุสลิมในวันฮีด.....	104
ภาพที่ 5.29 การร่วมละศีลอดวันสุดท้ายในเดือนรอมฎอนของชาวไทยมุสลิม.....	104
ภาพที่ 7.1 รูปตัด AA' และรูปตัด BB'.....	147
ภาพที่ 7.2 รูปตัด CC' และรูปตัด DD'.....	148
ภาพที่ 7.3 รูปตัด EE' รูปตัด FF' และรูปตัด GG'.....	149

ภาพที่ 7.4 ทศนียภาพบริเวณพื้นที่ริมน้ำ.....	153
ภาพที่ 7.5 ทศนียภาพบริเวณริมคลองพระโขนง มุมมองจากพื้นที่ในชุมชน.....	154
ภาพที่ 7.6 ทศนียภาพบริเวณริมคลองพระโขนง มุมมองจากบริเวณพื้นที่ริมน้ำบริเวณวัดขจร.....	154
ภาพที่ 7.7 ทศนียภาพบริเวณริมคลองพระโขนง มุมมองจากบริเวณพื้นที่ตรงข้ามวัดขจรศิริ.....	155

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1.1 ลำดับขั้นตอนในการวิจัย.....	6
แผนภูมิที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	37
แผนภูมิที่ 5.1 ปฏิทินกิจกรรมทางศาสนาและสังคมของชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในปี 2553...	87
แผนภูมิที่ 6.1 ลำดับความสำคัญและการเชื่อมโยงของการใช้พื้นที่ของชาวไทยพุทธและไทยมุสลิม...	132

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแนบที่

	หน้า
แผนที่ 3.1 การกระจายตัวของชุมชนไทยพุทธในกรุงเทพมหานครจําแนกรายเขต.....	49
แผนที่ 3.2 การกระจายตัวของชุมชนไทยมุสลิมในกรุงเทพมหานครจําแนกรายเขต.....	52
แผนที่ 3.3 การกระจายตัวของความหนาแน่นของวัดและมัสยิดบริเวณกรุงเทพมหานครเขตตะวันออก.....	54
แผนที่ 3.4 ตำแหน่งที่ตั้งของวัดและมัสยิดในเขตสวนหลวง.....	56
แผนที่ 3.5 ประโยชน์การใช้ที่ดินบริเวณเขตสวนหลวง.....	57
แผนที่ 4.1 พื้นที่ศึกษา.....	64
แผนที่ 4.2 ระบบโครงข่ายคมนาคม ระบบโครงข่ายถนนและทางเท้าในพื้นที่ศึกษา.....	66
แผนที่ 4.3 มวลอาคารและพื้นที่ว่างในพื้นที่ศึกษา.....	68
แผนที่ 4.4 พื้นที่เปิดโล่งพื้นที่ศึกษา.....	69
แผนที่ 4.5 การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ศึกษาและบริบท.....	71
แผนที่ 4.6 การใช้ประโยชน์อาคารในพื้นที่ศึกษา.....	72
แผนที่ 4.7 ประเภทและความสูงอาคารในพื้นที่ศึกษา.....	76
แผนที่ 4.8 องค์ประกอบทางจินตภาพ.....	78
แผนที่ 4.9 ขอบเขตชุมชนในพื้นที่ศึกษา.....	80
แผนที่ 4.10 การนับถือศาสนาในแต่ละครัวเรือนในพื้นที่ศึกษา.....	81
แผนที่ 4.11 การถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน.....	83
แผนที่ 5.1 การจับจองพื้นที่และการสัญจรผ่านพื้นที่ในวันพุธที่ 18 พฤศจิกายน 2552.....	88
แผนที่ 5.2 การจับจองพื้นที่และการสัญจรผ่านพื้นที่ในวันอาทิตย์ที่ 22 พฤศจิกายน 2552.....	91
แผนที่ 5.3 การจับจองพื้นที่และการสัญจรผ่านพื้นที่ในวันอาทิตย์ที่ 7 กุมภาพันธ์ 2553.....	94
แผนที่ 5.4 การจับจองพื้นที่และการสัญจรผ่านพื้นที่ในวันศุกร์ที่ 20 พฤศจิกายน 2552.....	95
แผนที่ 5.5 การจับจองพื้นที่และการสัญจรผ่านพื้นที่ในวันอาทิตย์ที่ 21 พฤศจิกายน 2553.....	100
แผนที่ 5.6 การจับจองพื้นที่และการสัญจรผ่านพื้นที่ในวันอาทิตย์ที่ 28 กุมภาพันธ์ 2553.....	101
แผนที่ 5.7 การจับจองพื้นที่และการสัญจรผ่านพื้นที่ในวันศุกร์ที่ 27 พฤศจิกายน 2552.....	103
แผนที่ 5.8 พื้นที่ทางสังคมของชุมชนวัดขจรศิริและชุมชนมัสยิดอัลเอียะติชอม.....	105
แผนที่ 5.9 การจับจองพื้นที่บริเวณพื้นที่ลานวัดขจรศิริ.....	107
แผนที่ 5.10 การจับจองพื้นที่บริเวณพื้นที่มัสยิดอัลเอียะติชอม.....	108

แผนที่ 5.11 การจับจองพื้นที่บริเวณทางเดินริมคลองพระโขนง	110
แผนที่ 5.12 การสัญจรผ่านพื้นที่บริเวณทางเดินริมคลองพระโขนง	111
แผนที่ 5.13 การจับจองพื้นที่บริเวณพื้นที่ลานหน้าโรงเรียนมัชลาฮาตุลอิสลาม	112
แผนที่ 5.14 การจับจองพื้นที่บริเวณพื้นที่โรงเรียนอัลเอียะติซอม	113
แผนที่ 5.15 การจับจองและการสัญจรผ่านพื้นที่บริเวณพื้นที่ตลาดเอี่ยมสมบัติ	115
แผนที่ 6.1 พื้นที่ทางสังคมของชุมชนวัดขจรศิริและชุมชนมัสยิดอัลเอียะติซอมในชีวิตประจำวัน	122
แผนที่ 6.2 พื้นที่ทางสังคมของชุมชนวัดขจรศิริและชุมชนมัสยิดอัลเอียะติซอมในชีวิตประจำวัน	125
แผนที่ 6.3 พื้นที่ทางสังคมของชุมชนวัดขจรศิริและชุมชนมัสยิดอัลเอียะติซอมในชีวิตประจำวัน	126
แผนที่ 6.4 ความสัมพันธ์ของพื้นที่ทางสังคมในชีวิตประจำวันกับพื้นที่อยู่อาศัยของชาวไทยพุทธและ ไทยมุสลิม	128
แผนที่ 6.5 พื้นที่ทางสังคมชุมชนวัดขจรศิริและชุมชนมัสยิดอัลเอียะติซอมในโอกาสพิเศษ	131
แผนที่ 6.6 ศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาพื้นที่ศึกษา	136
แผนที่ 7.1 ผังแนวคิดโครงข่ายการสัญจรและการเชื่อมต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง	139
แผนที่ 7.2 ผังแนวคิดกิจกรรมการใช้พื้นที่สาธารณะ	140
แผนที่ 7.3 ผังแนวคิดการเปิดมุมมองบริเวณพื้นที่ริมคลองพระโขนง	142
แผนที่ 7.4 ผังแนวคิดการสร้างความสะดวกต่อเนื่องของระดับพื้นที่บริเวณริมคลองพระโขนง	143
แผนที่ 7.5 ผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ชุมชนวัดขจรศิริและชุมชนมัสยิดอัลเอียะติซอม	144
แผนที่ 7.6 รูปตัดพื้นที่ริมน้ำชุมชนวัดขจรศิริและชุมชนมัสยิดอัลเอียะติซอม	146
แผนที่ 7.7 ผังรายละเอียด	150